

Napori čovečanstva za razoružanje

Razoružanje — najvažniji zadatak današnjice

»Nastavljanje trke u naoružanju, koja je već dostigla ogromne razmjere, postaje sve više jedan od glavnih izvora nestabilnosti, zategnutosti i opasnosti za mir i bezbjednost u svijetu. Zato treba preduzeti nove inicijative i uložiti nove napore kako bi se ta trka obustavila i bez odlaganja postigao sporazum o mjerama stvarnog razoružanja. Jer, u tome, na žalost, nema napretka. To pokazuje i činjenica da sve do sada nije postignuta saglasnost o sazivanju svjetske konferencije o razoružanju. Zbog toga smatramo da sada treba ići na sazivanje Specijalnog zasjedanja Generalne skupštine Organizacije ujedinjenih nacija.«

Tito

Protivurečnosti savremenog sveta, pre svega klasne suprotnosti, jaz između privredno razvijenih i siromašnih zemalja, trka u naoružanju, uzrok su opšte nestabilnosti, zaoštavanja političkih i drugih odnosa, što može da dovede i do ratnih sukoba katastrofalnih razmera. Drugim rečima, čovečanstvo je u stalnoj opasnosti od kataklizme ako naoružanje izmakne ljudskoj kontroli, a njegova upotreba razumu onih koji bi donosili odluke o upotrebi nuklearnog i drugog oružja za masovno razaranje i uništavanje.

Nesvrstana Jugoslavija je, u skladu sa osnovnim principima svoje spoljne politike, uvek podsticala inicijative i davala konstruktivne predloge za popuštanje zategnutosti u svetu, za miroljubivo rešavanje spornih pitanja i za konstruktivnu saradnju među državama i narodima. Na toj osnovi je dat predlog Predsednika Tita u Kolombu o sazivanju Specijalnog zasjedanja Ujedinjenih nacija o razoružanju, koji je jednodušno prihvaćen od svih delegacija. Usvojeni stavovi su formulisani u političkoj Rezoluciji o razoružanju, u kojoj se kaže:

»Šefovi država i vlada nesvrstanih zemalja, razmotrivši probleme razoružanja i naročito štetne posledice nastavljanja i jačanja trke u naoružavanju po međunarodni mir i bezbednost i privredni razvoj, uvereni da nesvrstane zemlje treba da pojačaju svoje aktivnosti radi unapređivanja hitnog rešenja problema razoružanja, rešeni da pojačaju svoju aktivnost u pravcu jačanja uloge i uticaja Ujedinjenih nacija u pregovorima i u nalaženju rešenja pitanja razoružanja, uvereni da je razrada sveobuhvatnog programa usaglašenih mera bitan preduslov za početak procesa opšteg razoružanja, naročito nuklearnog, i ostvarivanje opšteg i potpunog razoružanja pod međunarodnom kontrolom, podsećajući da su nesvrstane zemlje na svojoj prvoj konferenciji na vrhu predložile sazivanje Specijalnog zasedanja Generalne skupštine Ujedinjenih nacija o pitanju svetske konferencije o razoružanju —

1. pozivaju da se hitno zabrani upotreba, proizvodnja i nagomilavanje nuklearnog oružja i dok se ne ostvari taj cilj zahtevaju da se nuklearne sile obavežu:

a) da ne upotrebljavaju ili prete upotrebom nuklearnog oružja protiv nenuklearnih država;

b) da obustave sve probe nuklearnog oružja;

c) da preduzmu mere za postepeno povlačenje nuklearnog oružja sa teritorija država koje nemaju nuklearno oružje;

d) da podrže stvaranje bezatomske zona i zona mira i saradnje, a da se nuklearne sile obavežu da će poštovati takve zone;

2. traže da se odmah zabrani proizvodnja i nagomilavanje hemijskog oružja i svakog drugog oružja za masovno uništavanje, kao i proizvodnja i nagomilavanje novog oružja za masovno uništavanje;

3. traže obustavljanje trke u naoružavanju, zabranu korišćenja napalm-bombi i drugog zapaljivog oružja, kao i sredstava za ratovanje koja nanose velike patnje civilnom stanovništvu;

4. pozivaju na hitno pokretanje pregovora za postepeno ukidanje inostranih vojnih baza i povlačenje oružja sa snaga sa inostranih teritorija, naročito iz zemalja u kojima se one nalaze protiv njihove volje;

5. pozivaju Ujedinjene nacije da sazovu Specijalno zasedanje Generalne skupštine u cilju razmatranja problema razoružanja i unapređenja razrade prioriternih programa i mera na tom polju;

6. ističu svoj poziv za što skorije postizanje sporazuma o sazivanju svetske konferencije o razoružanju, kako bi se podstaklo rešavanje osnovnih pitanja opšteg i potpunog razoružanja, pod strogom međunarodnom kontrolom.«

Predlog iz Kolomba dobio je veliku podršku u Generalnoj skupštini Ujedinjenih nacija prošle godine, pa je jednoglasno usvojena Rezolucija o sazivanju Specijalnog zasjedanja Generalne skupštine o razoružanju koje će se održati 1978. godine.

Jugoslovenska delegacija je takođe aktivno radila na stvaranju koncepcije Specijalnog zasjedanja i bila uključena u rad grupe nesvrstanih zemalja u Njujorku. Već je uspešno završen prvi sastanak Pripremnog komiteta u kojem je grupa nesvrstanih zemalja predložila dnevni red, koji je u načelu usvojen konsensusom.

Problemi razoružanja predmet su razmatranja i izuzetnog interesovanja i na Konferenciji o evropskoj bezbednosti u Beogradu. U poruci ovom skupu drug Tito je, između ostalog, naglasio da se međunarodni odnosi razvijaju suprotno očekivanjima, misleći, pre svega, »na vojne aspekte bezbjednosti, na nastavljanje sve veće trke u naoružavanju, koja ne samo da produbljuje nepovjerenje, već prijeti da izmakne svakoj ljudskoj kontroli«.

Otvarajući Beogradski sastanak KEBS-a, potpredsednik Saveznog izvršnog veća i savezni sekretar za inostrane poslove Miloš Minić je podvukao stav naše zemlje da »temelji evropske bezbednosti mogu biti čvrsti i trajni samo ukoliko naponi za popuštanje u sferi političkih odnosa budu praćeni odgovarajućim koracima na vojnom planu«. Upozoravajući na akutni problem razoružanja, Minić je rekao:

»Na planu smanjenja naoružanja i oružanih snaga u Evropi, o čemu se vode pregovori izvan okvira koji su postavljeni Finalnim aktom, ne samo da nije zabeležen napredak, već se u pojedinim područjima situacija i pogoršala. To je najbolji primer koji pokazuje da pitanja od tako vitalnog značaja ne mogu biti rešavana u uskim grupama zemalja i na blokovskoj osnovi. Problemi smanjenja naoružanja i razoružanja u Evropi od vitalnog su značaja za sve evropske zemlje i narode, i njihovo uspešno rešavanje imalo bi ogroman značaj za međunarodni mir i bezbednost, a doprinelo bi i otvaranju procesa razoružanja koji se postavlja kao najvažniji zadatak današnjice«.

U okviru svestranih priprema za predstojeće Specijalno zasjedanje UN, na inicijativu Saveznog sekretarijata za inostrane poslove, organizovan je u julu ove godine naučni skup o razoružanju u Institutu za međunarodnu politiku i privredu, uz učešće šireg kruga društveno-političkih radnika, naučnika i stručnjaka iz ove oblasti. U želji da svestranije upoznamo svoje čitaoce sa ovim materijalom donosimo neke referate i diskusije sa tog skupa.